

UITNODIGING

10 REGIONALE CONFERENTIES 'PASSEND ONDERWIJS: AAN DE SLAG!'

van 22 september t/m 3 november 2008

20 juni 2008

LS,

Op veler verzoek organiseert de regiegroep Passend Onderwijs in het najaar 2008 een tiental regionale conferenties met de titel 'Passend Onderwijs: aan de slag!'. In de regiegroep Passend Onderwijs participeren alle sectororganisaties, vakbonden, ouders en het ministerie van OCW.

Het programma

Het programma start rond 13.00 uur en duurt naar verwachting tot 17.00 uur.

In deze conferenties zal naast een inspirerend plenair programma ook een flink aantal informatieve keuzeworkshops centraal staan. Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen als 1-Zorgroute, ZAT's, Preventieve Ambulante Begeleiding, één loket, et cetera. Zie pagina 2 en verder voor de workshop index en de workshopbeschrijvingen.

Per conferentiedatum kunt u twee keuzeworkshops reserveren. Na afloop van de workshops kunt u ervoor kiezen om:

- nog even na te praten / te netwerken onder het genot van een drankje;
- een vraag te stellen bij de Passend Onderwijs Vraagbaak;
- naar huis te gaan.

De doelgroep

De conferenties zijn bedoeld voor ouders, teams, management, bestuurders en overigen uit het PO, VO, MBO en (V)SO.

De data en plaatsen

De bijeenkomsten vinden plaats op:

conferentiedatum	locatie	plaats	toevoeging
maandag 22 september 2008	Engels	Rotterdam	A
woensdag 24 september 2008	Van der Valk	Gilze Rijen	B
maandag 29 september 2008	Galgenwaard	Utrecht	A
woensdag 1 oktober 2008	Nieuwe Buitensociëteit	Zwolle	B
donderdag 2 oktober 2008	Triavium	Nijmegen	B
maandag 6 oktober 2008	Van der Valk	Assen	A
woensdag 8 oktober 2008	Theaterhotel	Almelo	A
dinsdag 28 oktober 2008	Aristo	Amsterdam	B
donderdag 30 oktober 2008	Aristo	Eindhoven	A
maandag 3 november 2008	Van der Valk	Voorschoten	B

De **informatie** over **kosten**, **aanmelding** en **contact** treft u op pagina 12.

Index workshops

De meeste thema's (workshops 01 t/m 07) worden, soms met nuanceverschillen (A of B) of verschil in sector/RN, op alle conferentiedata uitgevoerd. Zie verder bij de workshopbeschrijvingen.

Workshops 08 t/m 10 draaien op de data met toevoeging A, workshops 11 t/m 13 draaien op de data met toevoeging B.

wsnr	titel workshop/inleiding	Sector / RN	A 22-09 Rotterdam	B 24-09 Gilze Rijen	A 29-09 Utrecht	B 01-10 Zwolle	B 02-10 Nijmegen	A 06-10 Assen	A 08-10 Almelo	B 28-10 Amsterdam	A 30-10 Eindhoven	B 03-11 Voorschoten
00.AB	Plenaire inleiding - Passend Onderwijs op een rij	RN	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
01.AB	1-Zorgroute: naar Passend Onderwijs in het primair onderwijs	PO	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
02.A	Betrokkenheid leraren - De leraar centraal	RN	•		•			•	x		•	
02.B	Betrokkenheid leraren - Passend Onderwijs beginnen bij het begin: lerarendag(del)en	RN		•		•	•		•	•		•
03.AB	Passend Onderwijs, dé kans voor ouders	RN	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
04.AB	Integraal indiceren: Eén loket	RN	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
05.AB	Meervoudig organiseren: samenwerken, maar dan anders!	RN	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
06.AB	De vormgeving van een Regionaal Netwerk Passend Onderwijs	RN	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
07.A	ZAT's en Passend Onderwijs	PO	•		•			•	•		•	
07.B	ZAT en AB afgestemd benutten	VO		•		•	•			•		•
08.A	Passend onderwijs begint bij het gesprek over de leerling!	PO/VO	•		•			•	•		•	
09.A	Overgang PO-VO	PO/VO	•		•			•	•		•	
10.A	Passend onderwijs binnen het Voortgezet Onderwijs: 'ver van mijn bed' of nabije werkelijkheid...?	VO	•		•			•	•		•	
11.B	Ambulante begeleiding als katalysator van regionale samenwerking. Passend Onderwijs zonder spanning tussen kind en organisatiebelang	(V)SO		•		•	•			•		•
12.B	Wat doet het VO met Passend Onderwijs?	VO		•		•	•			•		•
13.B1	Passend onderwijs - praktijk simulatie 'Kind op de Gang!®'	PO		•		•	•			•		•
13.B2	Passend onderwijs - praktijk simulatie 'Kind op de Gang!®'	VO		•		•	•			•		•

00 Plenaire inleiding

In de plenaire inleiding zal door het infopunt Passend Onderwijs het beleid van verschillende kanten worden belicht. Naast informatie over landelijke ontwikkelingen wordt ook ingegaan op enkele inhoudelijke en organisatorische onderwerpen, 'u bent weer helemaal bij'.

De beschrijvingen van de keuzeworkshops

Workshop 01 (AB)

1-Zorgroute: naar Passend Onderwijs in het primair onderwijs

door: Arjan Clijsen cs (KPC Groep)

Uitvoeringsdata: alle data

Inhoud

Centraal in 1-Zorgroute, een project van WSNS+, staat afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de kinderen, zodat elk kind Passend Onderwijs ontvangt en zich optimaal kan ontwikkelen op basis van zijn/haar mogelijkheden en talenten.

1-Zorgroute beschrijft in onderlinge afstemming de stappen in het onderwijs en de zorg aan leerlingen op groepsniveau, schoolniveau en regionaal niveau. Door haar integrale aanpak is 1-Zorgroute zeer geschikt om Passend Onderwijs in het primair onderwijs te realiseren.

In de workshop worden aan de hand van praktijkvoorbeelden de stappen toegelicht die in 1-Zorgroute op groepsniveau, op schoolniveau en op regionaal niveau gezet worden. Tevens wordt de implementatie van 1-Zorgroute besproken en ervaringen van scholen en samenwerkingsverbanden.

Op groepsniveau voert de leraar de cyclus handelingsgericht werken uit. In deze cyclus staan het benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen, het clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften en het opstellen en uitvoeren van een groepsplan centraal.

Op schoolniveau vinden groepsbesprekingen en leerlingenbesprekingen plaats. Bovendien biedt invoering van 1-Zorgroute tal van aanknopingspunten om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren, zoals het verhelderen van leerlijnen, het optimaliseren van het leerlingvolgsysteem en reflectie op het omgaan met verschillen.

Als het niet lukt de vraag van de leraar in de leerlingenbespreking te beantwoorden, kan het besluit genomen worden de leerling bij één loket aan te melden en extern begeleiding of zorg te vragen voor leraar, leerling en/of ouders. Ook kunnen de mogelijkheden onderzocht worden van een (tijdelijke) verwijzing van de leerling naar een speciale onderwijsvoorziening. Dit vraagt een goede afstemming tussen de schoolinterne en schoolexterne zorg en een goede samenwerking tussen alle partners in de regio die bij het onderwijs en de zorg aan kinderen betrokken zijn.

In het kader van Passend Onderwijs biedt 1-Zorgroute een gemeenschappelijk denk- en werkkader voor alle actoren en geledingen in de regio, het brengt Passend Onderwijs náár de klas, het vergroot de professionaliteit van de leraar, biedt meer zicht op de kwaliteit van de zorg en leidt tot een versterking van de positie van de ouders.

Sector/Regionaal netwerk: PO

Doelgroep: schoolleiders en intern begeleiders van basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs, bestuurders/management, coördinatoren samenwerkingsverbanden, ouders. De workshop richt zich vooral op PO en biedt ook aanknopingspunten voor SO.

Workshop 02 (A)

Betrokkenheid leraren - De leraar centraal

door Petra Heegsma en Cor Hoffmans (Hoffmans & Heegsma b.v.)

Uitvoeringsdata A: 22-09 Rotterdam, 29-09 Utrecht, 06-10 Assen, (niet op 08-10 Almelo, zie bij 02 (B)), 30-10 Eindhoven

Het motto van Passend onderwijs is dat de leerling centraal staat. Maar er zijn altijd leraren nodig om passende onderwijsarrangementen voor leerlingen aan te bieden. De leraar doet er dus toe. Hoe betrekken we leraren bij de vormgeving van Passend onderwijs?

In deze workshop presenteren we een aantal in de praktijk uitgeteste aanpakken. Hoe leraren worden betrokken bij het opstellen van de ambities Passend onderwijs. Maar ook hoe leraren zelf hun eigen conferentie Passend onderwijs organiseren en workshops vormgeven. Of hoe leraren met elkaar in gesprek gaan over passend onderwijs.

Aan de hand van deze goede praktijken gaan we in discussie met de groep en onderzoeken we samen hoe de betrokkenheid van leraren in ieders eigen situatie kan worden vergroot en vormgegeven.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: De workshop is bestemd voor bestuurders, managers, ondersteuners en leraren in het po, vo, mbo en (v)so.

Workshop 02 (B)

Betrokkenheid leraren - Passend Onderwijs beginnen bij het begin: lerarendag(del)en

door: Irma Miedema (Irma Miedema, OnderwijsConsult)

Uitvoeringsdata B: 24-09 Gilze Rijzen, 01-10 Zwolle, 02-10 Nijmegen, 08-10 Almelo, 28-10 Amsterdam, 03-11 Voorschoten

Inhoud

Het hart van Passend Onderwijs ligt in de groep of klas, in de dagelijkse praktijk van leerlingen en leraren. Wat dáár gebeurt bepaalt hoe alles en iedereen eromheen het best kan voorzien in facilitering en ondersteuning van dit primaire proces.

Wat is bij uw bestuur, in uw samenwerkingsverband, uw regio de ambitie van de leraren? Hoe zien zij Passend Onderwijs?

Om bij hen te beginnen met de onderwijsinhoudelijke basis voor Passend Onderwijs kunt u lerarendag(del)en organiseren. Ervaring met dergelijke dagen leert dat leraren heel betrokken zijn en het vanuit hun onderwijskundige professionaliteit hoog waarderen om samen gedachten te vormen over Passend Onderwijs.

In deze workshop bieden wij u een raamwerk en ingrediënten voor het organiseren van een lerarendag(deel).

Aan bod komen voorbeelden van

- mogelijke doelstellingen van de lerarendag / het dagdeel
- voorbereiding, inclusief communicatie
- informatieoverdracht ter ondersteuning op papier
- presentatie
- werkvormen
- deelnemerssamenstelling
- programmaopbouw.

Met de deelnemers aan de workshop ontwerpen we op maat een inspirerend programma voor de eigen situatie.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: voor management, schoolbesturen en participanten in een regionaal netwerk (in wording).

Workshop 03 (AB)

Passend Onderwijs, dé kans voor ouders

door: Roger Meijer (E&S)

Uitvoeringsdata: alle data

Inhoud

Passend onderwijs biedt veel kansen en voordelen voor ouders. Hoe kunnen ouders deze kansen verzilveren (collectieve belangenbehartiging)? Welke individuele ondersteuning kan worden geboden en hoe kan dat worden georganiseerd? Welke plek hebben ouders in de kwaliteitszorg? In een interactieve workshop zal Roger Meijer, programmaleider Passend Onderwijs bij E&S management en advies, alle mogelijke voordelen voor ouders op een rij zetten, uitdiepen en voorbeelden geven van hoe andere (initiatiefrijke) regio's ouderbetrokkenheid hebben georganiseerd.

Roger Meijer heeft enkele initiatiefrijke regio's begeleid in hun aanvragen voor veldinitiatieven of experimenten. Hij heeft veel ervaring opgedaan met visieontwikkeling en standpuntbepaling, organiseert heidagen en begeleidt (strategische) beleidsplannen van diverse organisaties als schoolbegeleidingsdiensten en samenwerkingsverbanden.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: voor management, schoolbesturen en participanten in een regionaal netwerk (in wording).

Workshop 04 (AB)

Integraal indiceren: Eén loket

door Lex Batstra (BMC) en Kees Kuijs (WEC raad)

Uitvoeringsdata: alle data

Integrale indicatieroutes voor onderwijs en zorg zijn in ontwikkeling, maar wat is een integrale route nu wel en wat is het niet? Hoe verhoudt integraal indiceren zich tot de ontwikkelingen binnen Passend Onderwijs? Wat verstaan we onder één loket voor onderwijs en zorg? Regelmatig gestelde vragen in een dynamische beleidsomgeving die onderwijs heet.

Kees Kuijs en Lex Batstra geven aan de hand van praktijkvoorbeelden een stand van zaken over beide onderwerpen.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: voor management, schoolbesturen en participanten in een regionaal netwerk (in wording).

Workshop 05 (AB)

Meervoudig organiseren: samenwerken, maar dan anders!

door: Wim Nederlof (Actplus)

Uitvoeringsdata: alle data

Inhoud

In deze workshop verkennen we andere manieren van samenwerken binnen een regionaal netwerk. Kern daarbij is dat gewerkt wordt aan meervoudige oplossingen, waarbij recht gedaan wordt aan verschillen in belangen, zonder te vervallen in oeverloze discussie of grijze consensus.

Een beetje regionaal netwerk wordt gekenmerkt door (grote) verschillen in belangen, ambities, wensen en perspectieven. In deze workshop verkennen we nieuwe manieren van samenwerking, waarbij gewerkt wordt aan meervoudige oplossingen, zonder te verzanden in oeverloze discussies of grijze consensus. Meervoudig organiseren is een manier van samenwerken van meerdere partijen, personen, bestuurders, scholen, zorginstellingen, leerkrachten, ouders en andere betrokken over de grenzen van elkaars (werk-) domein heen. Grensoverschrijdend dus. Maar wel in de zin dat je niet alleen de eigen belangen scherp voor ogen hebt, maar ook goed kijkt naar de belangen van de andere partners die aan tafel zitten.

Vervolg Workshop 05 (AB)

In deze workshop gaan we in op een aanpak voor meervoudig organiseren. In de workshop komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- een klein beetje theorie over meervoudig organiseren;
- werken aan meervoudige oplossingen (i.p.v. enkelvoudige oplossingen);
- organiseren van actieve participatie (van bijvoorbeeld leerkrachten en ouders);
- een kleine gereedschapskist voor het versoepelen en versnellen van (samenwerkings-) processen;
- lessen uit de praktijk.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: voor management, schoolbesturen en participanten in een regionaal netwerk (in wording).

Workshop 06 (AB)

De vormgeving van een Regionaal Netwerk Passend Onderwijs

door: Luc F. Greven (Sardes, unit Onderwijszorg)

Uitvoeringsdata: alle data

Inhoud

Bij de vormgeving van de regionale netwerken voor Passend Onderwijs komt een aantal strategische vragen in beeld: de allocatievraag, de kennisvraag, de organisatievraag, de middelenvraag, de samenwerkingvraag en de domeinvraag. In deze workshop worden de strategische vragen kort behandeld en wordt vervolgens gefocust op de organisatievraag: hoe geven we vorm aan de organisatie van het netwerk en de invulling van de functies: èèn loket, onderwijscontinuüm, kwaliteitsverbetering, registratiesysteem etc. De ervaring is dat partners voor een regionaal netwerk al snel verzeild raken in discussies rond "Nog een bestuurslaag?" en "Decentraal of centraal?". Dat is niet altijd vruchtbaar. Beter is eerst samen ontwerpcriteria te formuleren voor de organisatie van het regionaal netwerk. Die vormen de basis voor de opbouw. Voorbeelden uit de praktijk zijn: "We bouwen een netwerk waarin.....het kapitaal op het veld staat." Of: "We bouwen een netwerk waarin.....meer zorgmiddelen preventief ingezet worden." De opbrengst van de workshop voor de deelnemers is een aanzet voor ontwerpcriteria voor het eigen regionaal netwerk.

Sector/Regionaal netwerk: RN

Doelgroep: management, coördinatoren en bestuurders uit het PO, VO, MBO,(V)SO, de REC's en de samenwerkingsverbanden.

Workshop 07 (A)

ZAT's en Passend Onderwijs

door: Jan de Jong (PC Eemland) en/of leden van het Zorg Advies Team

Uitvoeringsdata A: 22-09 Rotterdam, 29-09 Utrecht, 06-10 Assen, 08-10 Almelo, 30-10 Eindhoven

Oorspronkelijk gestart als een brede PCL kent het Samenwerkingsverband PC Eemland inmiddels een volwaardig Zorg Advies Team. Mede door het Innovatieprogramma Kwaliteitsverbetering Zorg Advies Teams vormt het team het hart van de bovenschoolse zorgstructuur. Er is sprake van een multidisciplinaire samenstelling met trajectbegeleiders, orthopedagogen, diagnostici en vertegenwoordigers van diverse organisaties (Bureau Jeugdzorg, Jeugdgezondheidszorg, Schoolmaatschappelijk werk, clusters 2, 3 en 4, schoolbegeleiding). Er wordt gewerkt volgens de principes van Handelings Gericht Werken en het team ondersteunt op die manier ook de ontwikkeling van de scholen richting Passend Onderwijs zoals dat gestimuleerd wordt door middel van het project Afstemming op Onderwijsbehoeften. Binnen de regio zal het team ook een steeds duidelijker plaats krijgen in onder andere het creëren van zorg- en onderwijsarrangementen.

In de workshop willen we graag bovenstaande zaken nader toelichten.

vervolg **Workshop 07 (A)**

De workshop wordt gegeven door leden van het Zorg Advies Team en/of de directeur van het Samenwerkingsverband PC Eemland: Jan de Jong

Sector/Regionaal netwerk: PO

Doelgroep: Ieder die te maken heeft met de zorg(structuur) binnen het primair onderwijs, ouders, leerkrachten, (bovenschools) directies, leden van een zorgteam e.d.

Workshop 07 (B)

ZAT en AB afgestemd benutten

door: Benno Wiggers (Samenwerkingsverband VO Duin- en Bollenstreek)

Uitvoeringsdata B: 24-09 Gilze Rijzen, 01-10 Zwolle, 02-10 Nijmegen, 28-10 Amsterdam, 03-11 Voorschoten

Inhoud

In het primair en het voortgezet onderwijs hebben we te maken met de verschillende eerste- en tweedelijns zorgstructuren. In het licht van Passend Onderwijs is het zaak om deze beter op elkaar af te stemmen. Dat vereist een gezamenlijke visie en bereidheid tot het veranderen van bestaande organisatiestructuren of -gedachten, zowel binnen het onderwijs als bij de partners.

In deze workshop wordt daar nader op ingegaan. Aan de orde komen verschillende mogelijkheden om ZAT's en Ambulante Begeleiding effectief in te zetten. Een gezamenlijke ambulante dienst van cluster 2, 3, 4? Specialisten of generalisten in de school? Waar en wanneer sluit de externe zorg aan op de interne zorgstructuur van de school? Hoe kunnen we zoveel mogelijk zorg in de school (leerling nabij) effectief benutten?

Sector/Regionaal netwerk: VO

Doelgroep: VO en (V)SO.

Workshop 08 (A)

Passend onderwijs begint bij het gesprek over de leerling!

door: Els Loman (CPS)

Uitvoeringsdata A: 22-09 Rotterdam, 29-09 Utrecht, 06-10 Assen, 08-10 Almelo, 30-10 Eindhoven

Inhoud

Hoewel er al veel rond zorgverbreding is georganiseerd, blijkt uit onderzoek dat op de werkvloer (in de klas, door de leerkracht) nog te weinig aan omgaan met verschillen wordt gedaan.

Met de methodiek Effectieve Leerlingbesprekingen kunnen leraren hun coachende en begeleidende rol verder invullen. Uitgangspunten van de methodiek zijn o.a.:

- Ander handelen in de klas is het eindpunt van een ELB-traject. Amerikaans onderzoek laat zien dat individuele hulp (denk hierbij aan bijvoorbeeld RT) bij bijvoorbeeld leesachterstanden nauwelijks effect heeft, terwijl tijdige intensivering van het 'gewone' onderwijsaanbod zeer zinvol is. Handelen in de klas door de leerkracht zelf lijkt effectiever.
- Maar één probleem(-gebied) wordt per gesprek besproken, omdat dan het probleem zo concreet mogelijk en daarmee inzichtelijk gemaakt kan worden, én omdat de leerkracht maar een beperkt aantal verschillende aanpakken in zijn klas kan toepassen.
- Om die opbrengst te kunnen genereren moet een doelgericht gesprek gevoerd worden, hetgeen betekent dat een aantal stappen heel secuur genomen moeten worden.

vervolg **Workshop 08 (A)**

- Verschillen die er zijn tussen leerkrachten worden erkend. Iedere leerkracht neemt zijn eigen historie, voorkeur en daarmee eigen pedagogisch-didactische aanpak mee. Iedere leerkracht kan dus een ander effect teweeg brengen met zijn eigen pedagogisch-didactische aanpak.

Als deelnemer maakt u niet alleen kennis met deze uitgangspunten en de vertaling naar de schoolpraktijk, maar krijgt u ook de ruimte om te bekijken hoe het model en de uitgangspunten in de situatie van uw eigen school het beste past.

Sector/Regionaal netwerk: PO en VO

Doelgroep: voor management, schoolbesturen en participanten in een regionaal netwerk (in wording).

Workshop 09 (A)

Overgang PO-VO

door: Marco Bosch (KPC Groep)

Uitvoeringsdata A: 22-09 Rotterdam, 29-09 Utrecht, 06-10 Assen, 08-10 Almelo, 30-10 Eindhoven

Inhoud

De overgang van primair naar voortgezet onderwijs reikt verder dan de zorg voor een goede informatieoverdracht. In dit overgangsgebied zijn meerdere partijen betrokken met elk hun eigen belangen. KPC Groep heeft in opdracht van de vo-raad en het PO Platform Kwaliteit & Innovatie een kijkwijzer ontwikkeld voor schoolleiders, coördinatoren en intern begeleiders. Het doel van de kijkwijzer is om inzichtelijk te maken:

- Hoe de onderlinge relatie is tussen betrokken partijen bij de overgang tussen primair en voortgezet onderwijs
- Welke vragen gesteld kunnen worden om de blik te verbreden en om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de overgang tussen primair en voortgezet onderwijs.
- Hoe we ervoor kunnen zorgen dat de leerling centraal blijft staan in het totale proces (en wat betekent dat dan?)

De kijkwijzer is niet alleen een analyse-instrument, maar geeft voor de verschillende aandachtsvelden ook verwijzingen naar good practices.

Sector/Regionaal netwerk: PO/VO

Doelgroep: schoolleiders, coördinatoren en intern begeleiders.

Workshop 10 (A)

Passend onderwijs binnen het Voortgezet Onderwijs: 'ver van mijn bed' of nabije werkelijkheid...?

door: Dikkie Alkema (Samenwerkingsverband VO-SVO Regio Almelo - OPDC 't Nijrees)

Uitvoeringsdata A: 22-09 Rotterdam, 29-09 Utrecht, 06-10 Assen, 08-10 Almelo, 30-10 Eindhoven

Inhoud

Passend Onderwijs lijkt als thema nog niet zo nadrukkelijk op de agenda te staan binnen het Voortgezet Onderwijs. De eerste aandacht lijkt vooralsnog vooral uit te gaan naar het vormgeven aan Passend Onderwijs in het primair onderwijs. Leraren binnen het VO zullen op korte termijn ook geconfronteerd worden met Passend Onderwijs en wat dit betekent voor hun werk in het onderwijs. En werken met zorgleerlingen in het VO betreft niet alleen het VMBO. Ook in HAVO en VWO krijgen leraren steeds meer te maken met leerlingen die extra zorg nodig hebben om hun opleiding succesvol af te ronden.

De ZAT's binnen de VO-scholen zullen uiteraard een belangrijke rol spelen binnen het vormgeven aan passend onderwijs. Nadrukkelijk zullen de scholen voor VO moeten kijken hoe de interne zorgteams en ZAT's een bijdrage kunnen leveren aan passend onderwijs, hoe de linken worden gelegd naar de lokale

vervolg **Workshop 10 (A)**

Centra voor Jeugd en Gezin en hoe de gehele zorgstructuur binnen de VO-scholen vorm moet worden gegeven om antwoord te kunnen geven op de specifieke problematieken van zorgleerlingen.

Daarnaast komt Passend Onderwijs ook voor ouders van kinderen in het VO dichterbij. De rol van ouders is zeker binnen Passend Onderwijs belangrijk en het is dan ook van belang om nadrukkelijk te kijken naar deze veranderende rol van de ouders en ouderparticipatie binnen het VO.

In deze workshop wordt aan de thematiek van Passend Onderwijs binnen het VO ruim aandacht gegeven. Enerzijds informatief (Wat betekent Passend Onderwijs voor het VO? Waar moet je aan denken bij het vormgeven aan Passend Onderwijs binnen het VO?), anderzijds ook bevragend en reflecterend (Wat betekent Passend Onderwijs dan voor jouw werk als leraar? Hoe kun je als ouder een actieve rol spelen binnen het Passend Onderwijs voor je kinderen op het VO?).

Sector/Regionaal netwerk: VO

Doelgroep: teams, docenten en management VO + ouders (van leerlingen op het VO).

Workshop 11 (B)

Ambulante begeleiding als katalysator van regionale samenwerking.

Passend Onderwijs zonder spanning tussen kind en organisatiebelang.

door: Henk Hendriks en Robbin Haaijer (Van Beekveld en Terpstra) en Arja Bonsink (REC Oostmarke)
Uitvoeringsdata B: 24-09 Gilze Rijzen, 01-10 Zwolle, 02-10 Nijmegen, 28-10 Amsterdam, 03-11 Voorschoten

Inhoud

Vaak start de zoektocht naar Passend Onderwijs in het PO of VO. Het kan ook anders. Met de Ambulante Begeleiding als centrale en clusteroverstijgende regionale partner.

In Enschede wordt gewerkt aan de integratie van de AB voor cluster 2, 3 en 4 leerlingen. Daardoor kan de AB de schooleigen zorg nog beter ondersteunen en verbreden door zorg op maat. Zo ontstaat voor leerlingen en ouders een passend aanbod van onderwijs en zorg in de vertrouwde omgeving van het kind. Passend onderwijs, afgestemd op de (on)mogelijkheden van het kind en ondersteunt door experts in de regio (minder overleg en bureaucratie + werken met één kindvolgysteem).

Deze manier van werken stelt het kind centraal en niet het belang van de eigen organisatie.

De deelnemers aan deze workshop krijgen praktische handreikingen mee hoe de rol van de ambulante dienst in de regio gebruikt kan worden bij het opzetten van de regionale samenwerking.

Sector/Regionaal netwerk: (V)SO

Doelgroep: bestuurders, leidinggevenden, coördinatoren van samenwerkingsverbanden en medewerkers van ambulante diensten.

Workshop 12 (B)

Wat doet het VO met Passend Onderwijs?

door Hans Sandtke (Van Beekveld & Terpstra) en Tineke Mast of Rita van der Meulen (SWV VO Doetinchem)

Uitvoeringsdata B: 24-09 Gilze Rijzen, 01-10 Zwolle, 02-10 Nijmegen, 28-10 Amsterdam, 03-11 Voorschoten

Inhoud

De meeste initiatieven rondom Passend Onderwijs starten tot nu toe in het Primair Onderwijs. Zitten wij met z'n allen te slapen in het Voortgezet Onderwijs? Gelukkig worden steeds meer VO scholen en besturen zich bewust van hun belangrijke rol bij de ontwikkeling en implementatie van Passend Onderwijs.

vervolg **Workshop 12 (B)**

Samen met u als bestuurders, centrale directieleden, schoolleiders en zorgcoördinatoren zoeken we naar antwoorden en oplossingen vanuit het perspectief van het VO: "Wat betekent dit voor mijn school / mijn organisatie, met wie moeten/kunnen/willen wij samenwerken, wat mag en wat moet, ...?"

Daarnaast maakt u in deze workshop kennis met zeer uiteenlopende voorbeelden van de benadering van Passend Onderwijs door het VO, zoals deze zich in het land voordoen.

Doel en resultaat

U hebt meer inzicht in de mogelijkheden die uw school in uw regio heeft om Passend Onderwijs in te richten.

Werkvorm

Wij laten u veel en vooral uiteenlopende voorbeelden zien en gaan graag actief met u in gesprek over de specifieke situatie van uw school of uw regio. Ook de vragen en reacties van uw collega's zullen u inspireren.

Workshopleiders

Hans Sandtke, senior adviseur bij Van Beekveld & Terpstra Organisatie Adviesbureau B.V. Hij adviseert momenteel op diverse plaatsen in het land groepen scholen, samenwerkingsverbanden en individuele scholen over mogelijkheden, risico's, consequenties en randvoorwaarden van Passend Onderwijs. Veelal vanuit het perspectief van het VO, maar met oog voor de relatie met andere partners: PO, (V)SO, AB, gemeente, jeugdzorg.

De workshop wordt gegeven in samenwerking met de directeur van het SWV VO Doetinchem, mevrouw drs. Tineke Mast. Zij is voorzitter van een stuurgroep die in de regio Doetinchem Passend Onderwijs voorbereidt. (afgewisseld met Rita van der Meulen (SWV VO Doetinchem))

Sector/Regionaal netwerk: VO

Doelgroep: Bestuurders, schoolleiders, zorgcoördinatoren en andere belangstellenden uit VO-scholen. Leden van samenwerkingsverbanden VO.

Workshop 13 (B)

Passend onderwijs – praktijk simulatie 'Kind op de Gang!®'

door: Heike Sieber of Eelco Dam of Jessica Povel (AVS)

Uitvoeringsdata B: 24-09 Gilze Rijzen, 01-10 Zwolle, 02-10 Nijmegen, 28-10 Amsterdam, 03-11 Voorschoten

Bij deze workshops is de **1e workshopronde voor PO** en de **2e workshopronde voor VO**.

In deze workshop maakt u kennis met de praktijk simulatie 'Kind op de Gang!®'. In de presentatie wordt in het kort de doelstelling van Passend Onderwijs geschetst. Er volgt een interactieve presentatie van de methode 'Kind op de Gang!®':

De praktijk simulatie wordt methodisch ingezet op een studiedag met het schoolteam (Basisonderwijs en Speciaal Basisonderwijs). Door een bottom-up procedure wordt, samen met u en uw team, het schoolzorgprofiel van uw school in beeld gebracht. Het ontstaat vanuit een gedeelde visie op de eigen schoolsituatie. Daaruit voortvloeiend wordt de ontwikkelbehoefte en -noodzaak van uw team in beeld gebracht: wat willen we met zorgleerlingen in de toekomst en waar liggen de prioriteiten. Deze verkenning leidt tot een Plan van Aanpak voor uw school en voor de ontwikkeling van nieuwe expertise in het omgaan met leerlingen met speciale onderwijsvragen. De directie legt accenten en werkt de opbrengsten verder uit in een managementrapportage. Voor de besturen betekent deze verkenning op schoolniveau dat er breed ingespeeld kan worden op de ontwikkeling van zorgcapaciteit op de individuele scholen. Op dat niveau worden de uitkomsten geanalyseerd en ontwikkelingen aangestuurd.

vervolg **Workshop 13 (B)**

Uitgaande van de kracht en de wensen van uw organisatie en in de doelstelling om regionale zorgketens te ontwikkelen, levert deze methode een unieke bijdrage.

Op bestuurlijk of regionaal niveau is er een absolute meeropbrengst. Het bestuur of de regio krijgt immers een veelheid aan gegevens waarmee onder andere de volgende opbrengsten in een strategisch perspectief kunnen worden gezet.

Enkele voorbeelden van de mogelijke opbrengst zijn:

- De besturen en de regio hebben inzicht in de zorgprofielen van de scholen binnen hun gebied en daarmee inzicht in de dekking van de zorg in de regio.
- De besturen en de regio hebben inzicht in de bestaande en de gewenste competenties binnen het gebied.
- De "sociale kaart" is in beeld. Dat wil zeggen dat bestaande en gewenste relaties en allianties in kaart zijn gebracht om een dekkend aanbod te realiseren.
- Bewustwording, betrokkenheid en draagvlak bij de lerarenteams zijn gerealiseerd.
- Noodzakelijke randvoorwaarden op het gebied van scholing, competentie ontwikkeling alsmede op het gebied van materiele zaken zijn in beeld gebracht op regio niveau.
- Koersbepaling en meerjarenplanning op bestuursniveau en regioniveau worden gefundeerd gevoed met de opbrengst van de studiedagen met de teams.

In de presentaties wordt vervolgens gefocussed op de mogelijkheden voor het Primair onderwijs en idem voor het Voortgezet onderwijs:

Workshop A: Kind op de Gang!® – PO

De workshop biedt een kennismaking met de praktijksimulatie 'Kind op de gang!®'. Gedurende de praktijksimulatie op een studiedag met een schoolteam staan de volgende items centraal:

- Betrokkenheid en draagvlak vanuit de teams (bottom-up proces)
- Inzicht in competenties en gewenste competenties bij individu en team
- Een overzichtelijk beeld per bestuur of samenwerkingsverband ten aanzien van de mogelijkheden en onmogelijkheden per school
- De mogelijkheid om per school, bestuur of samenwerkingsverband strategische keuzes te maken
- Visie en beleid ten aanzien van Passend Onderwijs om een forse concretiseringslag te realiseren

Workshop B: Kind op de gang!® – VO

Gedurende de studiedag met teams in een VO-zetting wordt het schoolzorgprofiel van de scholengemeenschap/het college in beeld gebracht. De simulatie is vergelijkbaar opgebouwd:

- Betrokkenheid en draagvlak vanuit docenten, mentoren en teams (bottom-up proces)
- Zicht krijgen op de omgang met (lichamelijke, psychische, gedragsmatige, maatschappelijke) handicaps van leerlingen in de puberteit
- Inzicht in competenties en gewenste competenties bij individu en team
- Een overzichtelijk beeld per college van de mogelijkheden en randvoorwaarden per team/cluster
- De mogelijkheid om per school/college/SWV strategische keuzes te maken
- Visie en beleid ten aanzien van Passend Onderwijs om een forse concretiseringslag te maken

Sector/Regionaal netwerk: PO en VO

Doelgroep PO sessie (1e ronde): bestuurder, bovenschools manager, coördinator swv, directie bao, directie sbao, intern begeleider, leraar, lid pcl, lid zorgplatform/commissie.

Doelgroep VO sessie (2e ronde): rector, conrector, teamleider, leerlingbegeleider, zorgcoördinator, docent, mentor, bestuur, coördinator SWV VO.

Kosten en aanmelding

1. De kosten voor deelname bedragen € 90,- per persoon.
2. De inschrijving is geopend vanaf 23 juni 2008.
3. Inschrijven kan uitsluitend individueel online via www.deelnameregistratie.nl.
4. Maak uw aanmelding definitief middels de knop 'OK+VERZEND' rechts onderaan het totaaloverzicht in stap 5.
5. U ontvangt automatisch per omgaande een e-mailbevestiging met de gegevens van uw inschrijving.
6. Ontvangt u geen mailbevestiging, neem dan direct contact op met de deelnameregistratie.

Inschrijven voor de workshops

1. Uw workshopkeuze wordt direct bij inschrijving door u gereserveerd en per e-mail aan u bevestigd.
2. Volgeboekte workshops worden (browserafhankelijk) aangegeven met de rode balk en/of een sterretje en kunnen niet meer worden toegewezen.
3. Check uw workshopreservering in het totaaloverzicht in stap 5 alvorens uw inschrijving definitief te maken middels de knop 'OK+VERZEND'.

Wijzigen en annuleren

1. Naar aanleiding van uw inschrijving ontvangt u per e-mail een 'deelnameregistratie account' waarmee u zelf online uw inschrijfgegevens kunt bekijken, wijzigingen en/of annuleren.
2. Wijzigen van uw inschrijving kan tot 3 weken voorafgaand aan de conferentiedatum. Wilt u echter uw conferentiedatum wijzigen dan annuleert u eerst uw bestaande inschrijving (zie ook de annuleringsvoorwaarden hieronder) en schrijft u zich vervolgens in voor de nieuwe conferentiedatum.
3. Annuleren. Tot 6 weken voorafgaand aan de conferentiedatum kunt u zelf online uw inschrijving kosteloos annuleren. Annuleringen binnen 6 weken voorafgaand aan de conferentiedatum dienen per email te worden doorgegeven via passendonderwijs@deelnameregistratie.nl, onder vermelding van uw naam en adresgegevens + de conferentietitel en -datum.
4. De annuleringsvoorwaarden, waarmee bij inschrijving akkoord is gegaan, zullen worden toegepast. U blijft als deelnemer betalingsplichtig cq er worden geen deelnamegelden gerestitueerd.
5. Bij verhindering heeft u het recht een vervanger deel te laten nemen.

Informatie en contact

1. Voor inhoudelijke informatie over Passend Onderwijs kunt u terecht op www.passendonderwijs.nl.
2. Voor informatie over uw inschrijving kunt u contact opnemen met de deelnameregistratie, telefoon 036-5331941 (10.00-12.00 uur) of e-mail passendonderwijs@deelnameregistratie.nl.